

GENÇ - AİLE İLİŞKİLERİNDE UYUMUN SAĞLANMASINDA DİNİN FONKSİYONEL ROLÜ ÜZERİNE

Yrd. Doç.Dr. Erkan PERŞEMBE*

İçinde yaşadığımız yüzyıl, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin baş döndürücü bir hızla eriştiği, toplumların dünyanın her yerinde bu gelişmelere paralel farklı hız ve yoğunlukta değişme süreçleri yaşadığı bir etkileşim sergilemektedir.¹ Bunun sonucunda günümüz toplumlarında güncel bir gerçeklik alanı olarak toplumsal değişimin yarattığı sorunlar önem kazanmıştır.² Toplumsal yapılardaki hızlı değişimler insanların dünya görüşleri ve değer yargıları arasındaki farklılaşmaları artırmaktadır.³

Toplumsal yapının temel kurumlarından biri olarak aile de doğal olarak sosyal yapıda meydana gelen değişimlerden etkilenmektedir. Aile içi ilişkiler, rol ve statü farklılaşmaları içinde yaşanan toplumun sosyal değerlerindeki değişimlerin niteliklerine uygun olarak biçimlenmektedir.⁴ Geleneksel toplum yapısında toplumun kültürel bütünleşmesini sağlayan değerlerin, modernleşmeyle birlikte çeşitli zeminlerde varolma mücadelesi içinde olduğunu görmekteyiz. Kültür hayatının maddî ve manevî alanları arasındaki çatışma ve uyumsuzluklar toplumun bütün yapısında çok önemli sorunlar doğurmaktadır. Bu çatışma ve uyumsuzluklar insanlar arası ilişkilerde giderek büyüyen iletişimsizliklerin temeli olurken kuşaklar arası uyumsuzluklar daha belirgin olarak tanımlanabilmektedir.

* Ondokuzmayıs Üniversitesi Öğretim Üyesi

¹ Erkan Perşembe, "Toplumsal Değişme ve Din İlişkileri", *Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S:5, Samsun 1991, s.171.

² Hermann Strasser, *An Introduction to theories of Social Change*, Routledge and Kegan Paul, London 1981, s.11.

³ Richard T. La Pierre, *Social Change*, New York 1965, s.70.

⁴ Barlas Tolan, "Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru, Dünyada ve Türkiye'de Aile Yapısının Evrimi", *Aile Yazıları 2-Kültürel Değerler ve Sosyal Değişme*, Ank. 1990, s.493.

Özellikle geleneksel anlayışta yetişmiş kuşaklar, çocuklarını kendilerine göre geleneksel olmayan koşullarda yetiştirmek zorunluluğuyla karşı karşıya kalmanın ortaya çıkardığı çeşitli sorunları yaşamaktadır.

“Gençlik ve Din Sempozyumu” kapsamında bizim ele alacağımız başlık “*Genç-Aile İlişkilerinde Uyumun Sağlanmasında Dinin Fonksiyonel Rolü Üzerine*” şeklinde olacaktır. Gençlik döneminin kendisine özgü çeşitli sorunları arasında belki de en önemle ele alınması gereken ilişki düzeyi aile içinde yaşanan kuşaklar arası uyum ve uyumsuzluklardır. “Kuşaklar arası çatışma” deyimini olarak da ifade edilen bu ilişkiler, aslında insanların bütün yaş grupları arasındaki uyumsuzluğu ortaya koymaktadır. Ancak bizim burada ele alacağımız konu, gençlik kuşağının diğer kuşaklarla olan uyumsuzluklarının günümüzde kazandığı anlamları ve bu uyumsuzlukların daha alt düzeyde gerçekleşmesinde din eğitiminin yerini belirlemektir. Bu belirlemede ergenlik dönemi sonrasındaki gençlik temel olarak araştırma alanımız olmaktadır. Gençliğin kendisine özgü sorunlarının oldukça karmaşıklaştığı ergenlik dönemi daha kapsamlı araştırmaların konusudur.⁵

I.Konuyla İlgili Temel Kavramlar

A) Gençlik Kavramı :

Gençlik dönemi, insan hayatının çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve hayata hazırlık dönemidir.⁶ İnsanlar yaşadıkları toplumun değerlerini, aile ve toplumsal yapıda yer alan diğer insanlarla kurdukları ilişkilerle zenginleştirirken, her yaş döneminin kendisine özgü koşulları içinde en önemli kopmalar ve çatışmalar gençlik döneminde yaşanır. Gençlik döneminde yaşanan bu gerilimlerin şüphesiz birçok nedeni bulunmaktadır.⁷

Temelde biyolojik bir kavram olarak nitelenebilecek “gençlik” tanımı, günümüz şartlarında ekonomik, toplumsal ve kültürel yönlerden

⁵ Ergenlik dönemi konusunda Dünya’da ve Türkiye’de birçok araştırmalar yapılmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalar arasında Bkz. Birsen Gökçe, **Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları**, Ankara 1984; Hayati Hökelekli, **Ergenlik Çağı Gençlerinin Dinî Gelişimi**, Bursa 1980 ; Feriha Baymur, **Lise ve Dengi Okullara Devam Eden Öğrencilerin Problemleri**, Ankara 1961; Özcan Köknel, **Türk Toplumunda Bugünün Gençliği**, İstanbul 1970; Fatma Varış, **Ergenlik Gelişimine Etki Yapan Kültürel Faktörler**, Ankara 1968; Mahmut Tezcan, **Kuşaklar Çatışması**, Ankara 1981; Nihat Nirun (Ed.), **12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları**, Ankara 1986; Aysel Ekşi, **Gençlerimiz ve Sorunları**, İst. 1982.

⁶ Atalay. Yörükoğlu, **Gençlik Çağı, Ruh Sağlığı Eğitimi ve Ruhsal Sorunlar**, Ank. 1993, s.13.

⁷ Arthur T. Jersild, **Gençlik Psikolojisi**, Ç. İbrahim Özgür, İstanbul 1978, s.13.

geniş boyutlarda değerlendirilmektedir. Ortak bir gençlik tanımına varılamamış olsa bile gençliğin 12- 25 yaş grubu olarak belirtildiğini görüyoruz.⁸

Gençlik buluşma erme ile başlayan, fizyolojik ve psikolojik değişmeyi içeren, bireyi sosyal olgunluğa hazırlayan bir yaş dönemi, her şeyden önce yetişme, hazırlanma, öğrenme aktivitelerini kapsayan dinamik ve değişken bir süreç olmaktadır.⁹ Gençin okul, iş ve yakın çevresi ile sürdürdüğü faaliyet ve ilişkileri sonucu edineceği davranış, tutum, düşünce ve bilgi birikimi hem kendisinin hem de toplumun geleceğini biçimlendirecek unsurlar olacaktır. Bu nedenle henüz olgunlaşmamış bir insanın sosyal olgunluğa yönlendirilmesi; içinde bulunduğu toplumun alışkanlık, değer, tutum ve inanışlarını öğrenme ve uygulama süreci olarak tanımlanan toplumsallaşmanın niteliği gençlik döneminde daha da önemli olmaktadır.¹⁰

Bu çağın en önemli sorunu gencin toplumsallaşması, yani içinde yaşadığı toplumun üyesi olarak o toplumda yer alabilmek için çaba harcamasıdır. Çocukluk döneminde insanın içinde bulunduğu aile ortamı ve toplumsal çevresi kültür ve kişiliğinin belirlenmesinde büyük ölçüde etkide bulunur. Ancak gençlik dönemiyle birlikte başta aile büyükleri olmak üzere her türlü otoriteye karşı gelme eğilimleri toplumsal iletişimlerinde kopukluklar ortaya çıkarırken, gençler genellikle başka iletişim kaynakları ararlar. Akran grupları ve çağın iletişim araçları yakın çevresinden uzaklaşabilmesi için gence önemli bir evren oluşturur.¹¹ Bunun sonucunda gençlerin dünya görüşleri, giyinme zevkleri ve inançları bu yeni çevrelerden daha çok etkileşir. Gençlik grupları genelde toplumsal yapıda yer alan ilişki biçimlerine ve toplumun değerlerine karşı eleştirel tavırlar alırlar. Kişilik ve kimlik arayışı içindeki genç nesil kendisine ideal olarak seçtiği ünlü şahsiyetlerle kişiliğini özdeşleştirmeye çalışırken, bazen de çeşitli ideolojik hareketlerin cazibesine kolayca kapılabilmektedirler. Toplumun kendisinden beklentileri konusunda etrafında yaşayarak tecrübe ettiği olaylara anlam vermeye çalışan genç kuşak, yaşlı kuşakla önemli değerlendirme farklılıklarına sahiptir. Çoğu zaman duygularının çelişik karakteri ona gerginlik kazandırır. Bu stres ve gerilimler bazı hallerde gençleri toplumun normları ve değerleriyle çatışan davranışlar içine sokabilmekte, bir takım ruh hastalıkları ve uyuşturucu, alkol kullanımı gibi zararlı alışkanlıklar bu dönemde ivme kazanmaktadır.

---

⁸ Yörükoğlu, a.g.e.,s.3.

⁹ Nirun, a.g.e.,s.1.

¹⁰ Nirun,a.g.e.,s.3.

¹¹ Jersild,a.g.e.,s.27.

B)Genç -Aile İlişkilerinde Uyum ve Uyumsuzluklar:

Aile, kendi yapısına uygun, daha çok geleneksel değer ve ilişkilere önem verirken, toplum evrensellik, başarı ve bireyci değerlere yönelir. Bu yüzden genç, aileden daha geniş topluma geçişte evde öğrenme ve deneyimin rolünü yadigar. Özellikle hızlı toplumsal değişmelerin yaşandığı günümüz toplumlarında aile, çocuklarına yeterli rehberlik ve rol modelleri sağlamakta kendini hazırlıksız görür. Yetişkin kuşaklarca çocuklarına sunulan ideal değerler, genellikle toplumsal yaşayışta karmaşık ve gerçekdışı görünümde ortaya çıkabilmektedir. Bu durum kuşkusuz sempatik olmayan bir dünyada kendi yolunu kendisinin bulmasına zorlanan kimliğini arayan genci belirsiz ve güç durumlara sokmaktadır.

Modern toplumlarda aile, gencin toplumsallaştırılmasındaki geleneksel sorumluluğunu eğitim kurumlarına ve kitle iletişim araçlarına bırakmıştır. Aile gencin toplumda kurduğu iletişim ilişkilerinin biçimini ve konumunu etkilemekte çoğunlukla yetersiz kalmaktadır.¹² Günümüz toplumunun yapısal özellikleri itibariyle insanlar yaşantılarının büyük bir bölümünü eğitim dönemi olarak geçirmektedir. Böylece yetişkin yaşantısına hazırlanma dönemi, bir çok araştırmacı tarafından uzatılmış gençlik olarak değerlendirilmektedir.

Gençlerle anne babalarının ilişkilerini inceleyen pek çok araştırma yapılmıştır. Dış ülkelerle ülkemizde yapılan araştırmalar, gençlerin ana babalarıyla uyumsuzluk konuları arasında belirgin farklılaşmanın olmadığını ortaya koymaktadır.¹³ Ancak, Türk toplumunda ailenin kendisine özgü yapısı ve özellikleri birçok bakımlardan diğer toplumlardan ayrılabilen özelliklere sahiptir.

Türkiye’de yapılan araştırmalarda çatışma konuları çeşitlilik göstermekte ise de gençlerin yakınmaları en çok birkaç konuda toplanmaktadır; çocuk yerine konmak, ana babaların baskıcı ve katı tutumları, anlayışsızlıkları ve kararlara katılmamak, sorumluluk verilmemesi gibi.¹⁴ Özellikle ergenlikte gencin gelişen beceri ve yetenekleri bazı konularda (gezme,dolaşma,alışveriş) onu anne-babadan bağımsız kılmakta ve genç, bazı sorumlulukları kendisi eline almak istemektedir.¹⁵

Aysel Ekşi'nin İstanbul Üniversitesi öğrencileri arasında uyguladığı bir araştırmada, gençlerden ana baba tutumlarıyla ilgili düşüncelerini sormuştur. Araştırmada gençler, annelerini babalarına göre daha az otoriter ve sevecen olarak nitelendirmiştir. Geleneksel ailede yetişmiş genç-

¹² Tezcan, a.g.e.,s.16.

¹³ Yörükoğlu, a.g.e.,s.138.

¹⁴ Köknel,a.g.e. s.4.

¹⁵ Nuran Hortaçsu , İnsan İlişkileri, Ankara 1997,s.94.

ler, çağdaş aile ortamlarından gelen gençlere göre % 6 oranında annelerini daha sevecen olarak, babalarını da yine % 6 oranında daha otoriter olarak değerlendirmişlerdir.¹⁶

Üniversite öğrencilerinin anne-babaları ile ilişkilerinin gelişimi ve değişmesi ile ilgili düşüncelerinin incelendiği başka bir araştırmada gençlerin görüşlerine göre, yaş düzeylerinin anne-baba ve çocuk ilişkilerini önemli ölçüde etkilediği bulunmuştur.¹⁷ Öğrencilerin doğumdan üniversite yıllarına kadar anne-babaları ile ilişkilerinde sorumluluk, bağımsızlık gibi konularda farklı düşünmeye başladıkları, sevgi ve yakınlık konusunda ise ergenliğe doğru düşme, ileri yaşlarda yükseliş gözlenmiştir.¹⁸ Üniversite öğreniminde aileden uzaklaşma gençleri kendi kendine yönetmede bağımsızlık duygusuna itmekte, ancak duygusal açıdan anne-babalarıyla ilişkilerini değerlendirmeyi öne çıkartmaktadır.

Baymur'un Lise öğrencilerinin sorunları ile ilgili araştırmasında öğrencilerin ailevi sorunları olarak en çok anne babalarının yeteri kadar öğrenimli ve kültürlü olmadıkları ve kendilerinin yaşadıkları ilişkileri değerlendiremedikleri için uyumsuzlukları dile getirilmektedir.¹⁹

Tan'ın bir araştırmasına göre erkek ergenlerin anneleri ile olan yoğun sorun alanları okul ve ders çalışma, kardeş ilişkileri, gezme ve izin gibi boş zaman uğraşlarında görülmektedir.²⁰

Köknel'in, kent gençleri üzerinde yaptığı bir araştırmada gençler babalarınca çocuk muamelesi görmekten, anlayamamaktan, sorumluluk verilmemekten, baskıcı ve otoriter tutumlardan yakınmaktadır.²¹

Gökçe, gecekondü gençliği üzerine yaptığı bir araştırmada gençlerin yarısının anne babalarıyla çok iyi anlaştıklarını, büyük bir çoğunluğun ise arada sırada tartışmaya giriştiklerini, fakat genellikle anlaştıklarını belirtiyor.²²

Varış'ın yaptığı bir araştırmada genç kızların başlıca uyuşmazlık konuları, arkadaşlarının seçimine karışılması, geceleyin dışarıya çıkma izinlerinin olmaması, ders çalışmada sürekli denetim, siyasal düşünce farklılıkları, görüşlerine önem verilmemesi, kılık kıyafet tercihlerine karışılması gibi görüş farklılıkları, genç erkeklerde ise, büyüklere saygısızlık,

¹⁶ Ekşi, a.g.e.,s.187-189.

¹⁷ Hortaçsu, a.g.e.

¹⁸ Hortaçsu, a.g.e.,s.95.

¹⁹ Baymur,a.g.e. ,s.87.

²⁰ Hasan Tan, "Ergenlerin Anne-Babaları İle Olan En Önemli Problem Alanları",10.Milli Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Ankara 1977.

²¹ Köknel, a.g.e.,s.44-45.

²² Birsen Gökçe, Gecekondü Gençliği, Ankara 1971

söz dinlememe, kötü arkadaşlıklar, sigara ve içki kullanımı gibi konular ön plâna çıkmaktadır.²³

Tezcan'da genç-aile uyumsuzluklarında önemli nedenler arasında okul ve öğrenim sorunları, belirli saatlerde eve dönme zorunluluğu, evcil hayvan besleme izni, kardeşlerle ilişkiler, beslenme, üzerine fazla düşülmesi, boş zaman uğraşları, geleneklere önem vermeme, ev işlerine yardım etmeme gibi daha çok özgürlük elde etmeyle ilgili sorunlar tesbit edilmiştir.²⁴

Köy gençliği üzerine yapılan bir araştırmada, gençlerle aileleri arasında anlaşmazlık konuları, daha çok eş seçimi, çalışmak için köyden kente gitme ile ilgilidir.²⁵

Devlet Plânlama Teşkilatı'nın yaptığı bir araştırmada ana babalarla çocukları arasında en çok görüş farklılıkları şu konularda toplanmaktadır: Kılık kıyafet % 22.29, arkadaş seçimi % 20.78, eğlence tarzları % 10.02, meslek tercihleri % 4.52, okul sorunları % 4.01 olurken görüş farklılığı olmadığını belirtenler % 52.08 oranındadır. Bu araştırmada ilginç olan husus araştırmanın uygulandığı kırsal ve kentsel 18210 hanede sonuçların hemen hemen aynı oranlarda çıkmasıdır.²⁶

II. Araştırma Bulguları

A) Araştırmanın Evreni ve Örnekleme Birimi :

Bu araştırmanın Evreni Samsun'da Ondokuzmayıs Üniversitesi'nde öğrenimlerine devam eden yüksek öğrenim gençliğidir. Yüksek öğrenimdeki gençlik grubunun ele alınmasının nedeni, ergenlik döneminin kendisine has sorunlarla dolu dönemini geride bırakmış, yetişkin yaşamına kendisini hazırlamada yüksek öğrenim başarısını kazanmış gençlerin, aileleriyle ilişkilerini aydınlatabilmektir.

Çalışan veya çalışmayan aynı yaş grubundaki diğer gençler değerlendirilmeye alınmamıştır. Araştırma'nın örnekleme birimi, Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji ve Psikoloji Bölümlerinde öğrenim gören birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri arasından seçilmiştir.²⁷

²³ Fatma Varış, *Ergenin Gelişmesine Etki Yapan Kültürel Faktörler*, Ankara 1968.

²⁴ Tezcan, a.g.e., s.81-82.

²⁵ Beşir Atalay, *Köy Gençliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*, Erzurum 1979.

²⁶ DPT, *Türk Aile Yapısı*, (Ed.Beşir Atalay, Mehmet Konaş, Sema Beyazıt, Kemal Madenoğlu), Ankara 1993, s.177.

²⁷ Bu araştırmada uygulanacak anketin Ondokuzmayıs Üniversitesi'nin diğer birimlerinde gerçekleştirilememesi, gerekli resmi izinin alınamayışındandır. Anketin uygulanması sırasında öğrencilerden anne ve babaları halen beraber bulunanların

Bu amaçla hazırlanan sorular, 1997-1998 Öğretim Yılı Yaz Yarıyılı'nda, her iki Fakültenin ilk ve son sınıflarında bulunan öğrencilerden gönüllü olanlara dağıtılmış ve bir ders saati içinde uygulanmıştır. Anketin uygulandığı Fakültelerin ilgili birimlerinde öğrenim gören ve örnekleme katılan öğrenci sayıları Tablo:1 ve 2'de verilmektedir.

Tablo :1 Araştırma Kapsamına Alınan Fakültelerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Genel Sayıları

Fakülteler		1. sınıf genel öğrenci sayısı			4.sınıf genel öğrenci sayısı			Genel Toplam		
		K	E	T	K	E	T	K	E	T
Fen-Edebiyat Fakültesi	N	63	34	97	89	64	153	152	98	250
	%	61	30	45	80	45	60	71	38	53
İlâhiyat Fakültesi	N	40	79	119	22	79	101	62	158	220
	%	39	70	55	20	55	40	29	62	47
TOPLAM	N	103	113	216	111	143	254	214	256	470
	%	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo :2 Araştırma kapsamında Ankete Katılan Öğrenci Sayıları :

Fakülteler		1.sınıf anket uygulanan öğrenciler			4. sınıf anket uygulanan öğrenciler			Ankete Katılanların Genel Toplamları		
		K	E	T	K	E	T	K	E	T
Fen-Edebiyat Fakültesi	N	16	27	43	25	11	36	41	38	79
	%	52	53	52	54	26	40	47	40	49
İlâhiyat Fakültesi	N	15	24	39	21	32	53	36	56	92
	%	48	47	48	46	74	60	53	60	51
TOPLAM	N	31	51	82	46	43	89	77	94	171
	%	100	100	100	100	100	100	100	100	100

B) Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Çeşitli Özellikleri :

Araştırmaya Fen-Edebiyat Fakültesi'nden katılan 79 öğrencinin % 54.4'ü birinci sınıflardan, % 45.6'sı dördüncü sınıflardandır. İlâhiyat Fakültesi öğrencilerinden araştırmaya katılan 92 öğrencinin % 42.4'ü birinci sınıflardan, % 57.6'sı dördüncü sınıflardandır. Fen-Edebiyat Fa-

anketi cevaplandırmaları istenmiştir. Böylesine bir seçim hiç şüphesiz gençlerin anne ve babalarıyla bir arada paylaştıkları çeşitli sorunların karşılaştırılabilmesi için gerekli olmuştur.

kültesi'nden ankete katılan öğrencilerin % 51.9'u kız, % 48.1'i erkek ; İlahiyat Fakültesi'nden katılan öğrencilerden % 39.1'i kız, % 60.9'u erkek öğrencidir.

Tablo : 3 Yaş Gruplarına Göre Öğrencilerin Dağılımları :

Fakülteler	16-17 Yaş Grubu	18-19 yaş grubu	20-21 yaş grubu	21 ve yukarı	Toplam
Fen-Edebiyat	13 %16.4	28 %35.4	6 %7.6	32 %40.5	79
İlahiyat	4 %4.3	23 %25.0	17 %18.5	48 %52.2	92
Toplam	17 %9.9	51 %29.8	23 %13.5	80 %46.8	171

Fen-Edebiyat Fakültesi'nden katılan öğrencilerin % 69.6'sı normal Lise mezunu, % 7.6'sı İmam-Hatip Lisesi mezunudur. İlahiyat Fakültesi'nden katılan öğrencilerin % 16.3'ü normal Lise mezunu, % 68.8'i İmam-Hatip Lisesi mezunudur.(Bkz. Tablo 4)

Tablo : 4 Öğrencilerin Geldikleri Lise ve Dengi Okullara Göre Dağılımları :

Fakülteler	Normal Lise	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	İmam-Hatip	Toplam
Fen-Edebiyat	55 % 69.6	% 11.4	9 % 11.4	6 % 7.6	79
İlahiyat	15 % 16.3	4 % 4.3	10 % 10.9	63 % 68.5	92
Toplam	70 % 40.9	13 %7.6	19 % 11.1	69 % 40.4	171

Öğrencilerin ailelerinin ekonomik düzeyleri açısından bakıldığında, büyük çoğunluğun (% 85-90) orta sınıf ve ortanın biraz üzeri ailelerden oluştuğu görülmektedir. (Bkz.Tablo 5)

Tablo : 5 Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımları :

Fakülteler	Zengin	Orta	Ortanın Altı	Yetersiz	Toplam
Fen-Edebiyat	3 % 3.8	51 % 64.6	23 % 29.1	2 % 2.5	79
İlahiyat	2 % 2.2	37 % 40.2	43 % 46.7	10 % 10.9	92
Toplam	5 % 2.9	88 % 51.4	66 % 38.6	12 % 7.1	171

Öğrencilerden aileleriyle birlikte kalanlar Fen-Edebiyat Fakültesi'nden katılan öğrencilerde % 17.7, İlahiyat Fakültesinden katılanlarda % 11.0 oranındadır. Vakıf veya benzeri yerlerde kalan öğrenciler arasında, İlahiyat Fakültesi'nden katılan öğrencilerin % 17.6'sı, Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin ise sadece % 2.5'ü göze çarpmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kesimi yurt ve ev gibi ailelerinden ayrı kendi kendilerine kalabildikleri ortamlarda bulunmaktadır.

Bundan başka ankete katılan öğrencilerin anne ve babalarının çalışma durumları, öğrenim durumları ve yaş grupları da bağımsız değişken olarak tesbit edilmiştir.

C) Araştırma Bulguları ve Değerlendirme :

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre gençlerin aileleriyle başlıca anlaşmazlık konuları, her iki Fakülte öğrencileri açısından istatistiksel teknikler kullanılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.²⁸ Fen-Edebiyat Fakültesi ve İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin aileleriyle ilişkilerinde görülen önemli farklılaşmalar tesbit edilerek değerlendirilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin babalarıyla anlaşma durumları test edilmiştir. Buna göre fakültelerden ankete katılan öğrencilerin babalarıyla anlaşma durumları arasında anlamlı farklılaşma ortaya çıkmaktadır. İlahiyat Fakültesi'nden ankete katılan öğrencilerin sadece % 16.4'ü babalarıyla anlaşma durumlarını kötü veya çok kötü olarak nitelerken, aynı durum Fen-Edebiyat Fakültesi'nden katılan öğrenciler arasında % 45.5 gibi bir orana çıkmaktadır. (Bkz.Tablo 6)

Tablo : 6 Öğrencilerin Babalarıyla Anlaşma Durumları :

Fakülteler	Çok iyi	İyi	Normal	Kötü	Çok Kötü	Toplam
Fen-Edebiyat	2 % 2.6	7 % 8.9	34 %43.0	30 % 37.9	6 % 7.6	79
İlahiyat	3 % 3.3	27 %29.3	46 %46.9	14 % 15.3	1 % 1.1	92
Toplam	5 % 2.9	34 %20.1	80 %50.0	44 % 25.9	7 % 4.2	171

$X^2 = 22.42$

SD= 4

P<0.05

Önemli

Anneyle anlaşma durumu test edildiğinde de her iki Fakülteden ankete katılan öğrenciler arasında anlamlı farklılaşma ortaya çıkmaktadır. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinden % 13.1' i, Fen-Edebiyat Fakültesi öğ-

²⁸ Araştırmada Ki-kare değerlendirme tekniğine göre, bağımlı değişkenlerle bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler test edilerek bağıntılar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tesbit edilmiştir. Araştırmada seçtiğimiz güven düzeyi, P= 0.05'tir.

rencilerinin % 35.4'ü anneleriyle anlaşmazlıklarını kötü ve çok kötü olarak tanımlamaktadırlar. (Bkz.Tablo 7)

Tablo : 7 Öğrencilerin Anneleriyle Anlaşma Durumları :

Fakülteler	Çok iyi	İyi	Normal	Kötü	Çok kötü	Toplam
Fen-Edebiyat	3 % 3.8	14 %17.7	34 %43.1	23 %29.1	5 % 6.3	79
İlâhiyat	6 % 6.6	30 %32.6	44 %47.8	12 %13.1	-	92
Toplam	9 % 5.3	44 %25.7	78 %45.6	35 %20.5	5 % 2.9	171

$X^2=17.67$

SD=4

P<0.05

Önemli

Türkiye'de yüksek öğrenime devam, birçok açılarından aileleri ve özellikle de gençleri ilgilendiren sorunları barındırmaktadır. Üniversite Seçme ve Yerleştirme Sınavları'na hazırlanma, tam olarak arzu edilme- yen fakültelerin kazanılması veya dışarıda kalma durumları gençliğin ve ailelerinin en önemli sorunu olmaya devam ediyor. Ancak üniversiteye girdikten sonra da ailelerin ve gençlerin maddî manevî birçok sorunları yaşamaya devam ettiği de bir gerçektir. Bu durum aynı zamanda çoğunlukla gençlerin ailelerinden ilk kopuşlarını, daha bağımsız ve sorumluluktan uzak hareket edebildikleri bir dönemi de başlatmaktadır. Ergenlik sorunlarını aşmakta olan gencin önünde artık kendisini yetişkin yaşantısına hazırlayacak farklı bir alan açılmaktadır. Bu nedenle gençlerin aileleriyle olan anlaşmazlık noktalarının giderek gerginlikten uzak olabileceği varsayılmaktadır. Zira genç üniversiteyi kazanarak hem ailesinin güvenini kazanmıştır, hem de ülkemizde koruyucu anne baba rolünün gereği ailesinin şefkatini daha fazla hissetmeye başlamıştır. Araştırmamızda gençlerin aileleriyle ilişkilerini Üniversiteye başladıktan sonra da değerlendirmeleri istendiğinde, her iki Fakülteden ankete katılan öğrencilerin cevapları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Ancak her iki Fakülte öğrencilerinin de ailelerini daha anlayışla değerlendirdiklerini belirttikleri seçenek % 41.8 ve % 68.5 gibi önemli oranlar gerçekleşmiştir. (Bkz.Tablo 8)

Tablo : 8 Öğrencilerin Aileleriyle İlişkilerini Üniversite'ye başladıktan sonra Değerlendirme Biçimleri:

Fakülteler	Anlaşmazlıkları m arttı	Kendimi hür hissediyorum	Onlara daha anlayışlı oldum	Eskisi gibi devam ediyor	Toplam
Fen-Edebiyat	6 % 7.6	21 % 26.6	33 % 41.8	19 % 24.0	79
İlâhiyat	9 % 9.8	14 % 15.2	63 % 68.5	6 % 6.5	92
Toplam	15 % 8.8	35 % 20.5	96 % 56.1	25 % 14.6	171

$X^2 = 17.25$ $SD=3$ $P<0.05$ Önemli

Geleneksel Türk aile yapısında babanın tartışılmaz otoritesi vardır.²⁹ Türkiye'de çekirdek ailelerin sosyal değerleri, aile içi otorite dağılımları geleneksel unsurlar taşımaktadır.³⁰ Bu nedenle gençlerin aile içinde alınan kararlara katılmaları ve söz sahibi olabilme sorunu, onları büyükleriyle çatışma konumuna getirmektedir. Araştırma bulgularımıza göre her iki fakülte öğrencilerinin ailelerinin kendileriyle ilgili kararlara etkisini değerlendirmelerinde önemli farklılaşma gözlenmemiştir. Öğrenciler % 51.9 ve % 46.7 oranlarında ailelerinin hemen her kararlarına etki yaptıklarını belirtmişlerdir. (Bkz.Tablo 9)

Tablo : 9 Öğrencilerin Kendileriyle İlgili Kararlar Alınırken Ailelerinin Etkili Olup Olmadığı :

Fakülteler	Karışmıyorlar	Aile etkili oluyor	Bazı konularda	Toplam
Fen-Edebiyat	14 % 17.7	41 % 51.9	24 % 30.4	79
İlâhiyat Fakültesi	8 % 8.7	43 % 46.7	41 % 44.6	92
Toplam	22 % 12.8	84 % 49.1	65 % 38.1	171

$X^2=10.16$ $SD= 2$ $P>0.05$ Önemsiz

Aile genç arasında bir diğer anlaşmazlık konusu kılık ve kıyafetlerle ilgili tercihlerdedir. Bu durum şüphesiz, gencin daha ergenlik dönemine adım attığı andan itibaren başlayan kendisini başkalarının gözünde kabul edilebilir ve beğenilir görme arzusuyla bir gelişir. Zamanla gencin ailesi dışındaki referans grupları onun giyinme ve diğer zevklerinde kendisini ön plâna çıkartır. Böylece gencin ailesiyle çatıştığı en önemli ko-

²⁹ Yörükoğlu, a.g.e., s.155.

³⁰ Aytül Kasapoğlu, "Gecekondu Aile Yapısı ve Demografik Özellikleri", *Dünya'da ve Türkiye'de Güncel Sosyolojik Gelişmeler*, Ankara 1994, C:1, s.326.

nulardan birisi kılık kıyafet sorunu olmaya başlar. Araştırma alanımızda gençlerin giyinme konusundaki tercihlerinde etkili olan referans çevreleri incelenmiş, zevklerine, ailelerinin beklentilerine, çevrelerinin beklentilerine ve modayı dikkate alarak giyimle ilgili tercihleri ölçülmüştür. Her iki fakülteden cevap veren gençler arasında giyinme konusundaki tercihler arasında önemli farklılaşmalar gözlenmiştir. İlahiyat Fakültesi'nden katılan gençlerin giyinme konusunda, ailelerinin ve çevrelerinin beklentilerine dikkat ettikleri görülmektedir. (Bkz. Tablo 10)

Tablo : 10 Öğrencilerin Giyinme Konusunda Dikkate Aldıkları Ölçüler :

Fakülteler	Zevkine göre	Ailesinin bek.lentisine göre	Çevrenin durumuna göre	Modayı izlerim	Toplam
Fen-Edebiyat	22 % 27.8	25 % 31.6	8 % 10.2	24 % 30.4	79
İlahiyat	8 % 8.7	48 % 52.2	33 % 35.9	3 % 3.2	92
Toplam	30 % 17.5	73 % 42.7	41 % 24.0	27 % 15.8	171

$X^2=44.63$

DF=3

P<0.05

Önemli

Araştırmamızda bir diğer hassas konu öğrencilerin dinî değerlendirme düzeyleri ile ailelerinin değerlendirmeleri arasında farklılaşmanın bulunup bulunmadığıydı. Ancak bu soruda aileden farklılaşan dinî değerlendirme yaklaşımı birbirine zıt iki değişik kategoride sorulmuştur. Ailesinin dinî değerlendirme biçiminden fazlaca farklılaşmayan gençler yanında, dini değerlere yabancılaşarak dinî ilgisi azalan gençler ve dinî değerlendirmesini ailesine göre daha bilinçli yapan gençler bu kapsamda dikkate alınmıştır. Buna göre her iki Fakülteden alınan cevapların test edilmesinde önemli farklılaşma görülmüştür. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin % 56.5 gibi bir oranda ailelerinin dinî değerlendirme biçimlerine göre daha bilinçli bir anlayışa sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak yine aynı Fakülte öğrencilerinin cevaplarında, dinî değerlendirmesinde ailesinin anlayışından fazlaca farklılaşmadığını belirtenlerin oranı da % 43.5'tir. Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerinden ankete katılanlar % 62.8 oranında ailesine göre dinî ilgilerinin daha az olduğunu belirtmiştir. (Bkz. Tablo 11)

Tablo : 11 Öğrencilerin Ailelerinin ve Kendilerinin Dine Bakışları arasındaki Farklılaşmalar :

Fakülteler	Fark yok	İlgim daha az	Daha bilinçli	Toplam
Fen-Edebiyat	21 % 26.9	49 % 62.8	8 % 10.3	78
İlahiyat	40 % 43.5	-	52 % 56.5	92
Toplam	61 % 35.9	49 % 28.8	60 % 35.3	170

$X^2 = 86.62$ $SD=2$ $P<0.05$ Önemli

III. Sonuç :

Araştırmamız genç-aile ilişkilerine yüksek öğrenim gören gençliğin değerlendirmeleri kapsamında yaklaşmaktadır. Temel varsayım noktamız din olayının aile içi uyumdaki rolü, ele aldığımız bu örnekleme ortaya konulmaya çalışılmıştır. Fen-Edebiyat Fakültesi'nden ankete katılan öğrencilerin aileleriyle pek önemli çatışmalar yaşadıkları söylene-
mez, ancak toplumumuzda giderek varolan, genç kuşağın kendisine özgü tutum ve davranışlarıyla ailelerinden birçok konuda ayrı düştükleri de bir gerçektir. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin cevaplarına göre aileleriyle genelde uyum içinde oldukları, sadece dinî değerlendirme yaklaşımlarıyla ayrıldıkları ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de aile içi ve sosyal ilişkilerde kişiler arası bağıllık ve bağımlılık en önemli boyuttur. Çekirdek aile yapısına doğru değişme söz konusu olsa bile, aile içi dikey ilişkilerde kuşakların birbirinden kopması değil sürekli duygusal yakınlık ve bağıllık görülmektedir. Türk ailesi sevgi veren fakat otoriter temelini muhafaza eden bir aile olarak ortaya çıkmaktadır.³¹

Bu bilgilerimiz şu noktayı açıkça ortaya çıkartmaktadır ki, gençlerin kişiliklerinin olgunlaşmasında ve psikolojik sorunlarını aşmalarında dinî inanç ve duygular etkileyici bir faktördür. Gençlerin anne babalarıyla olduğu kadar diğer toplumsal kurumlarla ilişkilerinde de din duygusu, onları dengeli, sabırlı ve olgun bir kişiliğe hazırlamaktadır.

³¹ Çiğdem Kağıtçıbaşı, *İnsan Aile Kültürü*, İstanbul 1991, s.58.